

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 19 april 2017

Mål nr

Ö 2985-16

KLAGANDE

G-MH

Ombud: Jur.kand. ML

MOTPARTER

1. AH

2. CHE

Ombud för 1 och 2: Jur.kand. TS

SAKEN

Tillstånd till prövning i hovrätt av mål om återkallelse av testamente

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Göta hovrätts beslut 2016-05-23 i mål T 1180-16

_____

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen förklarar att G-MH har bevisbördan för sådana omständigheter som har betydelse för att den sönderrivna testamentshandlingen inte utgör en återkallelse. Det är dock tillräckligt att hon kan göra det övervägande sannolikt att BH inte har förstört testamentshandlingen i syfte att återkalla testamentet.

Högsta domstolen meddelar inte tillstånd till målets prövning i hovrätten. Tingsrättens dom står därmed fast.

Högsta domstolen förpliktar G-MH att ersätta AH och CHE för rättegångskostnad i Högsta domstolen med 30 000 kr, varav 24 000 kr för ombudsarvode, och ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för detta beslut.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

G-MH har yrkat att Högsta domstolen meddelar tillstånd till målets prövning i hovrätten.

AH och CHE har motsatt sig att yrkandet bifalls.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

Prövningstillstånd har meddelats i Högsta domstolen i enlighet med vad som framgår av punkten 5.

SKÄL

Bakgrund

1. BH avled 2014 och efterlämnade som legala arvingar sina två syskon, AH och CHE. BH hade 2005 upprättat ett testamente till förmån för sin granne G-MH. Originaltestamentet är sönderrivet.
2. AH och CHE väckte talan mot G-MH och yrkade att tingsrätten skulle fastställa att testamentet hade förlorat sin verkan. Som grund för sin talan anförde de att BH återkallat testamentet genom att förstöra testamentshandlingen. De gjorde vidare gällande att BH muntligen på ett otvetydigt sätt gett tillkänna att förordnandet inte längre var uttryck för hans yttersta vilja.
3. Tingsrätten biföll käromålet. Tingsrätten bedömde att G-MH hade bevisbördan för att testamentshandlingen inte hade förstörts av BH. Testamentet ansågs återkallat, eftersom hon inte hade gjort det ens övervägande sannolikt att handlingen inte förstörts av honom.
4. G-MH överklagade tingsrättens dom. Hovrätten har inte meddelat prövningstillstånd.

Prejudikatfrågan

5. Högsta domstolen har beviljat prövningstillstånd i frågan om parternas bevisbörda för sådana omständigheter som har betydelse för om testamentet har återkallats eller inte. Frågan om meddelande av prövningstillstånd i hovrätten har förklarats vilande i avvaktan på denna prövning. (Se 54 kap. 12 a § rättegångsbalken.)

Återkallelse av testamente

6. Återkallelse av testamente kan ske i den ordning som gäller för upprättande av testamente eller genom att testator förstör testamentshandlingen eller annars otvetydigt tillkännager att förordnandet inte längre är uttryck för hans eller hennes yttersta vilja. (Se 10 kap. 5 § ärvdabalken.)

7. Bestämmelsen har sitt ursprung i 1930 års lag om testamente. Vid ärvdabalkens tillkomst fördes bestämmelsen över i oförändrad lydelse och utan att det kommenterades närmare i förarbetena till balken (se NJA II 1958 s. 130 f.). Förarbetena till testamentslagen får därför fortfarande anses ge vägledning vid tolkning av bestämmelsen.

Bevisbördeprinciper vid återkallelse av testamente

8. Utgångspunkten vid tvist om återkallelse av testamente är att den som gör gällande en återkallelse har bevisbördan för omständigheter av den innebörden. Om testamentet finns i behåll så åligger det den som hävdar att testamentet inte längre är uttryck för testators yttersta vilja att bevisa det (se NJA 1974 s. 646).

9. Särskilda överväganden gör sig gällande när det är klarlagt att ett testamente har upprättats men detta senare har förstörts. I förarbetena till testamentslagen diskuterades bevisbördans placering i sådana fall. Att testamentshandlingen har förstörts innebär i sig inte att testamentstagarens ställning påverkas, utan så är fallet endast när detta måste anses vara ett uttryck för testators vilja att återkalla testamentet. Lagberedningen uttalade att eftersom testator i regel behåller testamentshandlingen i sitt förvar, eller i vart fall håller möjligheten att förfoga över densamma öppen, måste en makulering i allmänhet antas ha skett på testators initiativ. Beviskyldigheten för att så undantags-

vis inte har varit fallet skulle enligt lagberedningen principiellt åvila den som vill åberopa testamentet. (Se NJA II 1930 s. 212.)

10. I rättspraxis har i linje med dessa uttalanden testamentstagaren ansetts behöva styrka att förstörelsen har skett av våda och inte med avsikt när det stått klart att testator själv har förstört handlingen (se NJA 1959 s. 658).

11. Vidare har, när ett testamente endast har kunnat företes i kopia, och det alltså är oklart om testamentshandlingen har förstörts eller inte, det lagts fast att testamentstagaren har bevisbördan för att testamentet inte har återkallats. Beträffande beviskravet i ett sådant fall har det dock ansetts vara tillräckligt att testamentstagaren gör det övervägande sannolikt att återkallelse inte har skett (se NJA 1960 s. 227 och NJA 1977 s. 168; jfr bl.a. Gösta Walin och Göran Lind, Ärvdabalken – En kommentar, Del I [1-17 kap.] Arv och testamente, 7 uppl. 2016, s. 296).

Bedömningen av prejudikatfrågan

12. Testamentshandlingen hittades i BHs hem av en av hans legala arvingar. Omständigheterna är sådana att inte bara BH utan även andra personer har haft möjlighet att förstöra testamentshandlingen. Frågan är då om bevisbördan i denna typ av fall bör placeras med ledning av lagberedningens uttalanden, d.v.s. på testamentstagaren (se p. 9).

13. Förstörelse av testamentshandlingen utgör en av de två former för återkallelse som enligt lagstiftaren är särskilt tillrädliga med hänsyn till de bevissvårigheter som annars kan uppstå (se NJA II 1930 s. 209). Den andra formen är återkallelse i den ordning som gäller för upprättande av testamente. Lagtextens lydelse medför att den som har förstört sitt testamente har en berättigad förväntan på att detta i sig ska vara tillräckligt för att testamentet inte längre ska gälla, även om återkallelsen inte har skett i närvaro av vittnen eller doku-

menterats skriftligen. Detta är ett starkt argument för att hålla fast vid principen att den som vill åberopa en förstörd testamentshandling har bevisbördan för omständigheter av innebörden att testamentet inte har återkallats. Även fördelarna med en enhetlig syn på bevisbördans placering utgör skäl för att inte kasta om bevisbördan på grund av särskilda förhållanden i det enskilda fallet (jfr NJA 2009 s. 249).

14. Mot nu angiven bakgrund måste slutsatsen bli att det inte finns skäl att frångå de uttalanden som gjordes vid tillkomsten av den aktuella bestämmelsen. Den som vill åberopa ett förstört testamente har alltså bevisbördan för att testamentet inte är återkallat av testator.

15. En annan sak är att det kan finnas anledning att sänka beviskravet i situationer av nu angivet slag. En testamentstagare kan möta betydande svårigheter att bevisa att någon annan än testator förstört testamentshandlingen. Detta talar för att beviskravet för att den förstörda handlingen ändå ska anses återge testators yttersta vilja inte bör sättas högre än att detta ska framstå som övervägande sannolikt (jfr p. 11).

Bedömningen i detta fall

16. Det nu sagda innebär att G-MH har bevisbördan för sådana omständigheter som har betydelse för att den sönderrivna testamentshandlingen inte utgör en återkallelse. Det är dock tillräckligt att hon kan göra det övervägande sannolikt att BH inte har förstört testamentshandlingen i syfte att återkalla testamentet.

17. Tingsrätten har, i likhet med Högsta domstolen, bedömt att G-MH har bevisbördan för att testamentet inte har förstörts av BH. Tingsrätten har prövat om hon har fullgjort sin bevisskyldighet med tillämpning av det sänkta beviskravet övervägande sannolikt. Vad Högsta domstolen nu har uttalat

medför alltså inte att det finns anledning att ändra tingsrättens dom. Det finns inte heller anledning av annat skäl att meddela tillstånd till målets prövning i hovrätten.

18. G-MH ska som förlorande part ersätta AH och CHE för deras rättegångskostnad i Högsta domstolen. Begärt belopp är skäligt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gudmund Toijer, Kerstin Calissendorff, Agneta Bäcklund, Lars Edlund (referent) och Anders Eka
Föredragande justitiesekreterare: Elisabeth Ståhl